

Henrik Ibsen

Nora (1879) – též název Domov loutek

drama o 3 jednáních s klasickou dramatickou stavbou, s tématem rovnocennosti partnerů v manželství; rodinná idyla manželů Helmerových (Nora a Torvalda) narušena bankovním úředníkem Krogstadem, který Noru vydírá (před lety podepsala falešnou směnku, aby získala peníze na manželovo léčení); Torvald nechce pochopit její čin z lásky a nesmíří se s Nořinou samostatností; Nora byla dosud pasivní bezbrannou loutkou, ale pak se vzbouřila a odešla od rodiny, aby našla samu sebe

III. dějství

NORA

Ted' jsme u toho. Tys mi nikdy nerozuměl. – Moc jste se na mně prohřešili, Torvalde. Nejdřív tatínek, a potom ty.

HELMER

Cože? My dva – ? My, kteří jsme tě milovali nade všecko na světě?

NORA (*potřese hlavou*)

Nikdy jste mě nemilovali. Vás jenom bavilo, že jste byli do mne zamilováni.

HELMER

Ale, Noro, co to říkáš?!

NORA

Ano, Torvalde, je to tak. Dokud jsem byla doma u tatínka, svěřoval se mi se vším a já jsem jeho názory prostě přijímala. A když jsem někdy byla jiného mínění, tajila jsem to; věděla jsem, že by mu to nebylo vhod. Říkal, že jsem jeho panenka, a hrál si se mnou, jako jsem si já hrávala se svými panenkami. Potom jsem se dostala k tobě –

HELMER

Jak to mluvíš o našem manželství – ?

NORA (*odhodlaně*)

Chci říci, že potom jsem přešla z tatínkových rukou do tvých. Tys všecko zařizoval podle svého vkusu a já jsem přejala zase tvůj vkus; nebo jsem se aspoň tak tvářila; to už ani docela určitě nevím – snad se to prolínalo; jednou tak, po druhé tak. A když se teď ohlížím nazpátek, připadá mi, že jsem tu žila jako žebrák – z ruky do úst. Můj život, to byla komedie, kterou jsem hrála pro tebe, Torvalde. Ale ty sis to tak přál. Těžce jste se na mně prohřešili, ty i tatínek. Že ze mne není nic, to je vaše vina.

HELMER

Jak jsi divná a nevděčná, Noro! Copak jsi nebyla šťastná?

NORA

Ne, nikdy ne. Narnlouvala jsem si to, ale nebylo to pravda.

HELMER

Tys nebyla – nebyla šťastná?

NORA

Ne – jenom veselá. A tys byl vždycky ke mně milý. Ale náš domov byl jenom takový pokojík, s jakým si hrají děti. Byla jsem tvou ženou, ale jednal jsi se mnou jako s loutkou, jako s hračkou – jako když jsem bývala pro tatínka panenkou. A naše děti byly zase jen mými loutkami. Když jsi přišel ke mně a hrál sis se mnou, působilo mi to stejnou radost jako dětem, když jsem si zase já hrála s nimi. Takové bylo naše manželství, Torvalde.

◆◆◆

NORA

Jestliže se mám vyrovnat se sebou i se světem, musím být sama. Proto už nemohu zůstat u tebe.

HELMER

Noro! Noro!

NORA

Opustím tě ihned. Dnes mohu přespát u Kristiny –

HELMER

Ty ses zbláznila! To nesmíš! Zakazuji ti to!

NORA

Ted' už nemá smysl mi něco zakazovat. Svoje věci si odnesu. Od tebe nechci nic – ani dnes, ani později.

◆◆◆

HELMER

Odejít z domova, opustit muže a děti! Považ jen, co tomu řeknou lidé!

NORA

Na to se nemohu ohlížet. Vím jenom, že to tak musí být.

HELMER

To je pobuřující. Takhle ty se vyhýbáš svým nejsvětějším povinnostem?

NORA

Co je podle tvého nejsvětější povinností?

HELMER

To ti mám teprve vysvětlovat? Není to tvoje povinnost k muži a k dětem?

NORA

Mám jiné povinnosti, které jsou mi stejně posvátné.

HELMER

Nemáš. Nechápu, jaké povinnosti myslíš!

NORA

Povinnost vůči sobě.

HELMER

Jsi především manželka a matka.

NORA

Tomu už nevěřím. Věřím, že jsem především člověk jako ty – anebo lépe – že se chci pokusit, abych se jím stala. Vím dobře, Torvalde, že většina lidí dá za pravdu tobě a že to tak bývá i v románech. Ale co říkají lidé a co stojí v knihách, to už pro mne nemůže být rozhodující. Musím přemýšlet sama, abych si to ujasnila.